

IN MEMORIAM

Stefan Gąsiorowski <https://orcid.org/0000-0002-5984-5337>

Prof. dr hab. Krzysztof Pilarczyk (5 stycznia 1953 – 30 lipca 2023)

30 lipca 2023 r. w wieku siedemdziesięciu lat zmarł prof. dr hab. Krzysztof Pilarczyk, bibliolog, historyk religii i judaista oraz wieloletni redaktor półrocznika „*Studia Judaica*”. W pięćdziesiątym, jubileuszowym numerze czasopisma, który ukazał się w ubiegłym roku, napisałem, że prof. Pilarczyk był drugim – po prof. Józefie Andrzej Gierowskim – redaktorem naczelnym „*Studia Judaica*”, ale tak naprawdę od samego początku wydawania periodyku, czyli od 1998 r., aż do odejścia z Redakcji w 2011 r. był On głównym redaktorem tego pisma¹. To Profesor Pilarczyk – już jako prezes Polskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich – wystąpił z inicjatywą założenia nowego, judaistycznego czasopisma naukowego, które zostałyby organem Towarzystwa, i prawdopodobnie wymyślił jego tytuł. I faktycznie – w pięciu początkowych numerach na okładce widniał podtytuł: „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich” (od szóstego numeru zmieniony na „Półrocznik”). To także Profesor ustalił skład pierwszej Redakcji „*Studia Judaica*”, do której – oprócz prof. Gierowskiego (redaktor naczelny) – weszli również: prof. Krzysztof Pilarczyk (zastępca redaktora naczelnego), prof. Daniel Grinberg (zastępca redaktora naczelnego) i Stefan Gąsiorowski (sekretarz). Na posiedzeniach Redakcji, w których uczestniczyliśmy zwykle we dwóch (prof. Gierowski był przeważnie zajęty i jedynie zatwierdzał nasze ustalenia lub interweniował w kwestiach spornych, a prof. Grinberg – przemierzający się wówczas głównie między Warszawą, gdzie mieszkał, a Białymstokiem,

¹ Stefan Gąsiorowski, *Na jubileusz 25-lecia czasopisma „Studia Judaica. Półrocznik” (numery 1–50/1998–2022)*, „*Studia Judaica*” 25 (2022), nr 2 (50), s. 207–208.

gdzie pracował na uczelni – włączał się w naszą działalność tylko sporadycznie), to właśnie Profesor Pilarczyk ustalał dobór materiałów do kolejnych numerów i ich układ, starał się o finansowanie, wybierał wydawnictwo i redaktorów odpowiedzialnych oraz dbał o dystrybucję i archiwum. Muszę więc przyznać, iż czasopismo „*Studia Judaica*” było Jego „dzieckiem”, i trudno pominąć ten fakt, mimo że wraz z dziewiątym numerem pisma, który ukazał się w 2002 r., nasza współpraca, zresztą także na innych polach badawczych, dobiegła końca.

Nie czuję się w pełni kompetentny, aby oceniać dorobek naukowy prof. Pilarczyka, pragnę jednak nadmienić, że jest On autorem ponad trzystu publikacji naukowych, w tym ośmiu monografii, czterech leksykonów i bibliografii, oraz redaktorem lub współredaktorem szesnastu prac zbiorowych. Z punktu widzenia moich zainteresowań badawczych wśród wymienionych na szczególną uwagę zasługują książki: *Przewodnik po bibliografiach polskich judaików* (Kraków 1992), *Talmud i jego drukarze w Pierwszej Rzeczypospolitej. Z dziejów przekazu religijnego w judaizmie* (Kraków 1998), *Leksykon drukarzy ksiąg hebrajskich w Polsce z bibliografią polono-judaików w językach żydowskich (XVI–XVIII wiek)* (Kraków 2004) i *Katalog judaików – starych druków w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie z dawnej Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie* (Kraków 2011). Są to – jak widać – przede wszystkim prace dokumentacyjne natury bibliograficznej, które w momencie wydania były w większości prekursorskie i znacznie poszerzały wiedzę judaistyczną w Polsce. Dla wielu specjalistów z tej dziedziny są nadal częścią niezbędnego warsztatu naukowego, dlatego warto je również polecać studentom o podobnych zainteresowaniach.

W latach 1995–1997 prof. Pilarczyk kierował Pracownią Bibliografii i Nauki o Książce Żydowskiej w Międzywydziałowym Zakładzie Historii i Kultury Żydów w Polsce UJ. Z kolei po przejściu do Instytutu Religioznawstwa UJ został kierownikiem Zakładu Historii Religii (2001–2005) i Zakładu Historii Chrześcijaństwa (2014–2016). Ponadto w latach 2006–2017 był Pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Filozoficznego UJ do spraw studiów doktoranckich w Instytucie Religioznawstwa. Następnie od 2017 r. pełnił funkcję kierownika Pracowni Historii Relacji Chrześcijańsko-Żydowskich w tymże Instytucie. Ostatnio został przedstawicielem wydawnictwa Vandenhoeck & Ruprecht Verlage (z siedzibą w Getyndze) na obszar Europy Środkowej i Wschodniej w dyscyplinie nauk o religii, był także członkiem Rady Dyscypliny Nauki o Kulturze i Religii UJ oraz przewodniczącym miechowskiego Komitetu Honorowego Obchodów

Pięćsetnej Rocznicy Śmierci Macieja z Miechowa (1457–1523). Przyjął też zaproszenie do grona członków Rady Naukowej Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Abrahama Joshuy Heschela. Jego zainteresowania naukowe oscyływały wokół literatury biblijnej i apokryficznej, gnozy starożytnej, historii judaizmu, początków chrześcijaństwa, kultury książki żydowskiej, dialogu międzyreligijnego, turystyki religijnej w obszarze Bliskiego Wschodu i sydonologii, czyli nauki zajmującej się badaniami Całunu Turyńskiego.

Warto dodać, że prof. Pilarczyk, prócz członkostwa w Polskim Towarzystwie Studiów Żydowskich, którego był współzałożycielem i prezesem w latach 1995–2011, należał również do Stowarzyszenia Biblistów Polskich, Towarzystwa Studiów Interdyscyplinarnych „Fides et Ratio” we Wrocławiu, a także do Komisji Historii i Kultury Żydów Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiego Centrum Sydonologicznego w Krakowie. Natomiast po odejściu z Redakcji „Studia Judaica” został członkiem rady naukowej „Almanachu Historycznego” – czasopisma Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kazimierza w Kielcach, oraz hebrajskojęzycznego periodyku „Keshet”, który jest jedynym akademickim pismem (firmowanym przez Uniwersytet w Tel Awiwie) w Izraelu (i chyba na świecie) poświęconym badaniom nad dziejami prasy i mediów żydowskich.

Profesor Pilarczyk wypromował ośmiu doktorantów, zrecenzował osiem prac doktorskich i jedną habilitacyjną. Za swoją działalność naukową był wielokrotnie nagradzany przez rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Został pochowany na cmentarzu Komunalnym „Dębica” w Elblągu.

Stefan Gąsiorowski
Uniwersytet Jagielloński
Polska Akademia Nauk
st.gasiorowski@uj.edu.pl